

گرژییه‌کانی چوارشه‌ممه خه‌ونی ده‌وله‌تی له‌به‌غدا خسته گیانه‌لّا

27-05-2021

نووسه‌ره‌کان

د. یاسین ته‌ها

کورتە : گەردبوونه‌وه‌ی چه‌ند گروپیکی هه‌یزه‌کانی هه‌شده‌ی شه‌عی له‌ ناوچه‌ی سه‌وزی به‌غدا و داخستنی ده‌روازه‌کانی ئه‌م ناوچه‌یه‌ که گەرنه‌ترین بنکه و باره‌گا عێراقی و نیوده‌وله‌تییه‌کان له‌خۆی ده‌گریت (26 ئایار) وه‌ک هه‌ر کووده‌تایه‌کیتری ته‌قلیدی له‌ عێراقدا هه‌یزی سه‌ربازی تێدا جۆلێنرا و خه‌لکی پایته‌ختی خسته‌ دله‌خورتیوه‌. له‌ زنجیره‌ی ئه‌و به‌ریه‌که‌وتنه‌ی که ناوبه‌ناو له‌نیوان مسته‌فا کازمی و گروپه‌ چه‌کداره‌کاندا رووده‌ده‌ن

ياسين تەھا |

گەردىبوونەۋەي چەند گروپكى ھىزەكانى ھەشدى شەعبى لە ناۋچەي سەۋزى بەغدا و داخستنى دەروازەكانى ئەم ناۋچەيە كە گەنگەرتىن بىكە و بارەگا عىراقى و ئىۋدەۋلەتتەيەكان لەخۇي دەگرىت (26 ئايار) ۋەك ھەر كودەتەپەكتىرى تەقلىدى لە عىراقدا ھىزى سەربازى تىدا جولىنرا و خەلكى پايتەختى خستە دلەخورتتە. لە زنجىرەي ئەو بەريەككەوتننەي كە ناوبەناو لەنىۋان مستەفا كازمى و گروپە چەكدارەكاندا روودەدەن، ئەمە پىشھاتىكى گەز و پەترسىش بوو لە كىشمەكىشى ھىزەكانى لاپەنگرى دەۋلەت و ئەو ھىزانەشى پىيان دەۋرتىت "لا دولة". بەريەككەوتنى ئەمجارەشيان لە كاتىكدايە كە ۋلات خۇي بۇ ھەلپۇاردنى پىشۋەختە ئامادە دەكات.

جولەي ئەمجارەي چەكدارە ۋەلائيەكان بۇ نامىشى ھىز نەبوو ۋەك ئەۋەي دوو مانگ لەمەۋەر و (25 ئازار) كەتتەيەكانى حىزبوللای عىراق و رەبەوللا ھەر لە بەغدا ئەنجاميان دا. يان ۋەكوو ۋەك كاردانەۋەو رەكبەريكدنى نامىشى پىشۋوتى "سرايا السلام" ى سەدرىيەكان (8 شوباتى 2021) نەبوو. بەلكوو، گەردىبوونەۋەي ئەمجارە بۇ ئازادكردى يەككە لەفەرماندە ھەشدىيە سەر بەگۆبەنەكان بوو كە قاسم موسلىحى ئامر لىۋاي "الطفوف" و فەرماندەي مىحوەري ئەنبارى ھەشدى شەعبىيە، كە بەفەرمانى كازمى و بەپنى مادەي 4 ى تىرۆر، تەنھا چەند كاتىمىرئەك لەۋەۋپىش بەسەرپەرشتى ئەحمەد ئەبو رەغىف بريكارى ۋەزىرى ناخۇ بۇ كاروبارى ھەۋالگىرى دەستگىر كرابوو.

ھەرچەند تۆمەتەكانى قاسم موسلىح، دۇسىيەكانى تىرۆر، بەلام لە راگەيەنراۋە فەرمىيەكانىش بەديارىكراۋى ۋوون نەكراۋەتەۋە كە چى و چىن، بەلام بەپنى دزەپىكرەنەكان، ھىزىكرەنە سەر بىكەي (عين الأسد) ئەمەريكيەكان و تىرۆركردنى چالاكفاننى خۇپىشاندانى تشرىن دەگرىتەخۇ، بە تايەت ئىھاب ۋەزنى كە لەكۇتايەكانى رەمەزانى رابردوو (9 ئايار) لە سەنتەرى كەربەلەي پىرۆز لاى مليۆنەھا شىعە، كرايە دوا تىرۆرى چالاكفانەكانە تشرىنيە مەدەنى و راپەريۋەكان. بەھۇي ئەۋەشەۋە ئەم ھەفتەيە (25 ئايار) خۇپىشاندەرانى باشۋورى عىراق لە ھەموولايەكەۋە رزانە گۆرەپانى تەحرير و گۆرەپانى نسورى بەغداي پايتەخت و دروشمى "كى كوشتمى؟"يان گوتەۋە و جموجولەكەي خۇشيان ناۋا "شۆرشى ئىھاب ۋەزنى" و دوايان لە حكومەتى كازمى كرد بەرەنگارى مىليشياكان بىتتەۋە و بكوژى چالاكفانەكانيان ئاشكرا و دادگايى بكات، ھەر لەم ميانەيەشدا ھەندىك لەۋ ھىز و گروپانەي تشرىنيەكان، ۋەك ناپەزايى و توۋپەي، بربارى بايكۇتى ھەلپۇاردنى پىشۋەختەي چاۋەروانكراۋيان دا و بەمەش ھىۋاكانى گۇرانكارىي لەرىگەي پىرۇسەي دىموكراسى و دەنگدانەۋە پاشەكشەيەكى گەۋرەي كرد.

قاسم موسلىح، كە پىشتەر و لەسەردەمى شەرى داعش فەرماندەي لىۋايەكى سەر بەعەتەبەكانى مەرجەعەتەي نەجەف بوۋە (الطفوف)، بەر لەۋەي سەنگەر بگوازىتەۋە بۇ بەرەي ۋەلائيەكانى ئىران، لەگەل براكەيدا (عەلى موسلىح) پىشنىنەۋە پەريزىكى خراپيان ھەيە لەناو خەلك لە دۇسىيەكانى سەركوتكردىن نارازىيەكان و گەندەلى دارايى و سەرانە ۋەرگرتن و سىپىكرەنەۋەي پارەۋە بودجەي ھىزەكانى ھەشد. ھەر لەم ميانەيەشدا دايكى ئىھاب ۋەزنى، لە گرتەبەكى فېدوۋييدا بەدلىيايەۋە دەلەت، قاسم موسلىح ھەپەشەي توندى لە كۆرەكەي كەردوۋە "تەگەر يەك رۇزىشم مابىت لە ژاندا ھەر دەتكۆزم."

ھەندىكىتر پىيانۋايە كارى قاسم موسلىح گەۋرەترە لە تىرۆر و سەرانە ۋەرگرتن و ترساندىن خەلك، چونكە ناۋبراۋ لەسەردەمى ژيان و چالاكى قاسم سولەيمانيدا (كانونى دوۋەمى 2020 تىرۆر كرا) بوۋەتە جىگە متمانەي سوپاي پاسداران و سەرپەرشتىكردىن دۇسىيە ئەمنى مىحوەري ئەنبارى پى سىپىكرەۋە كە شىعەي عىراق و ئىران دەبەستىتەۋە بە سوريا و مۇلگەي پىشۋوي رىكخراۋەكانى ئەلقاعىدە و داعشىش بوۋە، ھەر ئەمەش قاسم موسلىحى كەردوۋەتە يەككە لە ئايكۇنەكانى ھەشدى ۋەلائي لەسەر ئاستى عىراق و پىگەشى لەناو دەستەي ھەشدى شەعبى بەھىز كەردوۋە كە بەفەرمانى سەر بەدەۋلەتە و بودجەي سالانەي لە دوو مىليار دۇلار زياتەر.

ئەو ھىزانەي لەسەر قاسم موسلىح چوونە سەر ناۋچەي سەۋز دەموچاۋيان پىچراۋوو، ھىچ لۇگۇ و ناۋىشانىكىشيان بە ئاشكرا ھەلنەگرتىۋو، بەلام ئەو لايەنەي زۆر لە رىگەي بەياننامە و لىدوانى مېديايەۋە پىشتىۋانىيان كەردن، زياتر برىتى بوون لە عەسايب و كەتتەيەكانى حىزبوللا و بزوتنەۋەي نوجەبا كە بىرپەي پىشتى پىرۆزى ۋەلائيەكان لەناو ھەشدى شەعبىدا پىكدەھىن. ئەم ھىزانە بە پالپىشتىكردىن جموجولە سەربازىيەكە جارىكىتر جارى ياخيۋوونيان لە فەرمانەكانى سەروكۋەزىران راگەيان، ھەرۋەھا بەكرەيەي كۇتايان بەۋ قەسەيەش ھىئا كە زۆرجار دەگوتىتەۋە كە گوايە دەستەي ھەشدى شەعبى و چەكدارەكانى سەر بەسەروكۋەزىران و بەشىكن لە پىكھاتە ئەمىنيەكانى دەۋلەت و لەزىر ئاراستەكردىن فەرماندەي گىشتى ھىزە چەكدارەكاندان.

ھەرچى بەسەر قاسم موسلىح ئىدائە بىكرىت يان ئازاد بىكرىت (ئەگەري دوۋەم زالتەر)، ھىچ لەۋ راستىيە ناگۆرپىت كە گەزىيەكانى

چوارشەممەي بەغدا خەونی دەولەتداریی لەعێراقدا لە سایەي چەکی بەرەڵا و فرەیی مەرجهعیەتی ئاراستەکردنی گروپەکان، خستە گیانەللا. لەدوای ئەم رووداوەشەو جارێکتر ئەستەمە هیچ کەس باس لە شکۆی دەولەت یان قەتیسکردنی چەک لە دەستی دەولەتدا بکات، بەتایبەت پاش ئەوەی چەکدارەکان یەکراست گەمارۆی سەرکاپەتی وەزیران و مالی پلەدارە بالاکانی دەولەتیان دا و لەهەندێ گرتەي فیدیوییشدا بەلاقرتیووە هەواییان دەپرسین کە ئاخۆ چیت بەتەمای چین و لەکوین؟

هەلکشانی پێگەي گروپەکان لەسەر حسابی دەولەت، پێش لەسەرھەڵدانی داعش و راگەییەندنی حەشد بەفەرمی (2014) بەردی بناغەي دانراوە، حکومەتەکانی پێشووش (عەبادی و عەبدولمەھدی) لەگەڵیدا ژیاون و بەرپیان کردووە، بەلام ناو بەناو کازمی بە دەست بردن بۆ ئەو پرسیارە و گوشاری خۆپیشاندەرانێ تشرین بۆ بەرەنگاربوونەوێ دەولەت و میلیشیاکان، هەمووچارێ قەتماغەي برینەکانی سەر جەستەي عێراق لا دەبەن و هەمووچارێک گروپەکان هەنگاوێک زیاتر دەچنەپێش لە خۆسەپاندن. بەلام دیارە خۆیان نایانەوێت کۆنترۆلی تەواوەتی دۆخەکە بکەن چونکە کەرەستە و ئامادەي ئەوەیان نییە دواتر ئیدارەي دۆخی عێراق بدەن، ئەویش لە سایەي ئابووریەکی داتەپوو و پێویستیەکی زۆری عێراقدا بە کۆمەک و پەيوەندییە دەرەکییەکان بەتایبەت ئەمەریکا و ئەوروپا کە ئیستا لە دەستی کازمیدایە.

سەرەتای بەریەککەوتنی ئاشکرای حکومەتی مستەفا کازمی و گروپە چەکدارە وەلانییەکان دەگەرێتەوێ بۆ ھاوینی 2020، کاتیک کازمی 14 کەسی لە کەتیبەکانی حیزبۆللا دەستگیرکرد کە تۆمەتباربوون بە ھاویشتنی موشەک بۆسەر بالیۆزخانە و بنکەکانی ئەمەریکا. دواتر چەکدارەکانی ئەم گروپە کە دێترین و رێکخراوترین گروپە وەلانییەکانی ئێرانن هەلیانکوتایە سەر ناوچەي سەوز و بەنێوانگری مالیکی و سەرکردەکانیتری شیعی سەرکۆوەزیرانیان ناچارکرد، بەبێ هیچ سزوا رێوشوێنێک گیراوەکان ئازاد بکات. ئەمە لە کۆتایەکانی سالی رابردووش (2020) دووبارەبوویووە، کاتیک هێزە ئەمنییەکانی عێراق کادریکی بزوتنەوێ عەسایبیان بەتۆمەتی تێوہگلان لە ھاویشتنی رۆکیت بۆ بالیۆزخانەکان دەستگیرکرد (حسام زریجاوی) و دواتر چەکدارەکانی عەسایب رزائە سەر شەقام بۆ ئازادکردنی و دۆسیەکەش دیزەبەدەرخۆنە کرا. لە دەستگیرکردنی قاسم موسڵحیشدا گەرێکێتری ئەم بەریەککەوتنە دووبارە بوویووە و لەبەر رۆشنایی ئەو دوو ئەزموونەي پێشووش، باوەڕیکی زال هەيە کە چارەنووسی قاسم موسڵحیش هەر ئازادکردن و کۆتاییهاتنی دۆسیەکەيەتی، چونکە ناوبراو ئەلقەيەکە لە زنجیرەيەکی قایمتر کە حەشدی شەعبییە و سەرانی ناھێلن بۆ پاراستنی سەرکردەکانیتریان لە دوورمەودادا هیچ کەلەبەر و درزێکیان تی بکەوێت.